

правоохоронних органів і їх посадових осіб. Комплексність і повнота гарантій – головна вимога, необхідна для ефективної діяльності всіх структур суспільства й держави. Формування ефективних механізмів доцільно проводити шляхом підвищення рівня комунікації між органами державної влади та місцевого самоврядування і громадськістю, при цьому така комунікація повинна мати постійний цілеспрямований характер, а її метою має бути підвищення рівня захисту прав і свобод громадян у сфері публічного управління та збільшення продуктивності діяльності органу виконавчої влади (місцевого самоврядування) відповідно до його компетенції.

1. **Пушкар О.** Теоретико-методологічні засади дослідження гуманізаційного концепту як феномену суспільних відносин в умовах модернізації державного управління / Ольга Пушкар, Віталій Баштанник // Держ. упр. та місц. самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 1(16). – С. 3 – 11.

2. **Рабінович П. М.** Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. / П. М. Рабінович. – вид. 9-е, зі змінами. – Л. : Край, 2007. – 192 с.

1. **Pushkar O.** Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia humanizatsiinoho kontseptu yak fenomenu suspilnykh vidnosyn v umovakh modernizatsii derzhavnoho upravlinnia / Olha Pushkar, Vitalii Bashtannik // Derzh. upr. ta mist. samovriaduvannia : zb. nauk. pr. / redkol. : S. M. Serohin (holov. red.) [ta in.]. – D. : DRIDU NADU, 2013. – Vyp. 1(16). – S. 3 – 11.

2. **Rabinovych P. M.** Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy : navch. posib. / P. M. Rabinovych. – vyd. 9-e, zi zminamy. – L. : Krai, 2007. – 192 s.

Надійшла до редколегії 11.03.15

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 35

Валерій АЛЕКСЄВ
Апарат Верховної Ради України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Аналізуються проблемні питання соціально-економічного розвитку держави. Доводиться, що нагромадження протягом тривалого часу проблем в економічній сфері, безвідповідальність посадових осіб за наслідки їхньої діяльності в економічному секторі, різке падіння гривні, фактична бездіяльність уповноважених державою органів у питаннях стабілізації курсу гривні та економічних процесів, бюрократизм на місцях, байдужість працівників структур державного управління до запитів мешканців населених пунктів і, відповідно, посилення недовіри громадян до владних інституцій є наслідком відсутності своєчасного реагування на рівень управлінських взаємовідносин держави та суспільства в Україні.

Ключові слова: взаємовідносини держави та суспільства, стратегія розвитку держави, державне управління, громадівське управління.

Валерий Алексеев. Социально-экономическое развитие государства: проблемы и перспективы

Анализируются проблемные вопросы социально-экономического развития государства. Доказывается, что накопление в течение длительного времени проблем в экономической сфере, безответственность должностных лиц за последствия их деятельности в экономическом секторе, резкое падение гривны, фактическое бездействие уполномоченных государством органов по вопросам

© Алексеев В. М., 2015

стабилизации курса гривны и экономических процессов, бюрократизм на местах, безразличие работников структур государственного управления с запросами жителей населенных пунктов и, соответственно, усиление недоверия граждан к институтам является следствием отсутствия своевременного реагирования на уровень управленческих взаимоотношений государства и общества в Украине.

Ключевые слова: взаимоотношения государства и общества, стратегия развития государства, государственное управление, общинные управления.

Valerii Aleksieiev. Socio-economic development of state: problems and prospects

Problematic issues of social and economic development of the state are analyzed. It is shown that the accumulation over a long period of time, problems in the economic sphere, the irresponsible officials for the consequences of their activities in the economic sector, the sharp fall of the hryvnia, actual inaction of state authorities in the stabilization of hryvnia exchange rate and economic processes, local bureaucracy and indifference employees of the public administration to the needs of communities and, accordingly, increased distrust towards government institutions is a consequence of the lack of timely response to the level of administrative relations between the state and society in Ukraine.

Key words: relations between state and society, the state development strategy, public administration, management of community.

За оцінкою фінансових аналітиків, на кінець III кварталу 2014 р. обсяг державного та гарантованого державою боргу в Україні становив 962 млрд грн. У відношенні до прогнозованого ВВП 2014 р. державний борг дорівнює 53 %, а гарантований борг – ще понад 10 % [8, с. 14]. У жовтні поточного року борг України зменшився на 16,7 млрд грн, або на 1,1 % ВВП. Експерти зазначають, що це відбулося за рахунок того, що НАК «Нафтогаз України» здійснила погашення зовнішніх облігацій. Станом на 31 жовтня 2014 р. розмір боргу становив 945,3 млрд грн, або 63,7 % ВВП. За даними Держстату України, за десять місяців 2014 р. ВВП знизився до 5,1 %, а до кінця року прогнозують його падіння до 7 % [3]. Кабінет Міністрів України також оцінює падіння економіки країни за підсумками року в 7 % ВВП, про це йдеться у програмі діяльності уряду. Окрім того, у документі військовими проблемами названі швидка девальвація гривні, золотовалютні резерви менше ніж 10 млрд дол. США, дефіцит публічних фінансів 5 % від ВВП, дефіцит НАК «Нафтогаз України» 110 млрд грн, системні проблеми банківського сектору, падіння промислового виробництва та інфляція.

Безумовно, окрім проблем в економічній сфері є й позитивні моменти, що пов'язано з інвестиційною привабливістю окремих регіонів України. Так, за інформацією Закарпатської обласної ради, в економіку Закарпаття залучено майже 374 млн дол. США, інвестиції вкладені із 48 країн світу. У Закарпатській області працюють 759 підприємств з іноземними інвестиціями, із них 45 %

безпосередньо зосереджено в промисловому секторі. За дев'ять місяців 2014 р. підприємствами реалізовано продукцію на суму понад 5 млрд грн, що становить 69 % від загального обсягу реалізованої продукції Закарпатської області. Загалом країнами ЄС вкладено в Закарпатську область прямих іноземних інвестицій на суму 264 млн дол. США, що становить 70,6 % від загального обсягу (у промисловість залучено 78,9 % інвестицій). За обсягом прямих іноземних інвестицій у розрахунок на одну особу Закарпаття займає 13 місце в країні (298,5 дол. США).

Для стабілізації національної економіки у вересні 2014 р. Україна отримала від Міжнародного валютного фонду (МВФ) 1,4 млрд дол. США і від Світового банку 0,5 млрд дол. США, а в листопаді від ЄС – 0,3 млрд євро. Проте в жовтні 2014 р. зовнішніх позик Україна не отримувала. На думку експертів проекту «Ціна держави», навряд чи до кінця 2014 р. третій і четвертий транші МВФ у сумі 2,8 млрд дол. США встигнуть надійти в Україну. Така ситуація і з ЄС та Світовим банком. Наступні транші від них, а це відповідно 0,5 млрд євро та 0,5 млрд дол. США, затримуються. Експерти вважають, що вони вичікують на вирок МВФ. І хоча темп здійснення запозичень уповільнився, девальвація гривні збільшуватиме розмір боргу, який в іноземній валюті становить 54,6 %. Станом на 27 листопада 2014 р., офіційний курс за долар США становить 14,97 грн, а це, на думку експертів, означає те, що вже скоро борг перевищить 1 трлн грн.

Однак значними відсотковими виплатами із бюджету і розбалансованістю державних фінансів проблеми не обмежуються. Розглянемо їх більш докладно.

За оцінкою фінансових аналітиків, у 2015 р. потрібно виплатити близько 135 млрд грн державних запозичень, понад дві третини з яких валютні, а ще майже 42 млрд грн підуть кредиторам як відсотки.

Спеціалісти з фінансових питань вважають, що такі обсяги можна лише перекредитувати. При цьому кредити МВФ і фінансування міжнародних донорів деякі посадові особи в державі вважають останньою надією для України. Але найгірше в цій ситуації, за словами Л. Шавалюка, є те, що влада цілком покладається на МВФ. Погоджуючись із тим, що МВФ спеціалізується на перетвореннях, які забезпечують фінансову стійкість держави і можливість повернути борги, водночас Л. Шавалюк зауважує, що фонд не має жодного відношення до збільшення ефективності економіки (горизонтальних і вертикальних реформ) [8, с. 15].

Голова Комітету економістів України, автор книги «Як підняти українську економіку» А. Новак вважає, що коливання курсу гривні щодо долара США є наслідком, з одного боку, бездіяльності Національного банку України, а з іншого – відсутності в уряді бажання

реалізовувати будь-які реформи. А. Новак зазначає, що за п'ять місяців нова переформатована більшість у Верховній Раді України голосувала й була готова голосувати майже за все, що Кабінет Міністрів України пропонував, вважаючи це позитивним для економічного розвитку і загалом для держави. Однак, на думку А. Новака, уряд не скористався продуктивною роботою парламенту і своєчасно не запропонував на його розгляд жодної системної реформи, яка б принесла реальну користь вітчизняній економіці та іншим галузям. Тому, на переконання А. Новака, сприятливий момент для проведення швидких ефективних реформ уряд уже втратив [5].

Метою статті є аналіз проблемних питань соціально-економічного розвитку держави.

На відсутність системних реформ в економіці України однією з перших відреагувала енергетична сфера. За оцінками спеціалістів в енергетичній сфері, запаси вугілля антрацитових марок на ТЕС становлять від двох до десяти діб. У компанії ДТЕК повідомили, що найбільш складна ситуація склалася на Придніпровській, Криворізькій і Луганській ТЕС, які виробляють 24 % електроенергії в Україні. Світло відключали на підприємствах у м. Києві та Київській області (де без світла залишилися й житлові будинки). Виникли проблеми із постачанням електроенергії у Львівській, Полтавській і Одеській областях. В «Укренерго» пояснили це тим, що проводяться аварійні ремонти 27 енергогенеруючих блоків на електростанціях. Спеціалісти уточнюють, що ТЕС не можуть працювати на повну потужність, адже не вистачає запасів вугілля. Як повідомляє джерело в економічному комплексі, основна проблема з постачанням вугілля криється в боротьбі двох бізнес-схем, які взаємно блокують одна одну [4]. Тобто до економічного додався ще й політичний чинник, що ускладнює розв'язання цієї проблеми.

Більшість експертів і фінансових аналітиків розуміють, що застосування на державному рівні примітивних заходів для стабілізації в економічній сфері не поліпшить ситуацію в країні, але водночас лише окремі їх представники усвідомлюють, як можна вийти зі скрутного становища, у якому опинилася економіка України. Слід додати, що проникнення в економічну сферу політики витісняє з цієї сфери саму економіку. Унаслідок цього, замість прагматизму в питаннях розвитку економіки, суспільство отримує від владних структур чергову порцію обіцянок про «світле майбутнє», а замість того, щоб сконцентрувати увагу на розв'язанні нагальних проблем в економічній сфері беруться, як правило, за другорядні питання. З позиції економічного аспекту намагання вирішити в економіці замість основних другорядні питання є помилковим рішенням, а з позиції управлінського аспекту такий підхід немає нічого спільного з

таким поняттям, як ефективність у сфері державного управління. Доречно зазначити, що при вирішенні проблемних питань у сфері державного управління посадові особи й досі використовують застарілі методи управління, які були неефективні навіть у минулі часи. В основному через те, що вони не мають на меті досягнення тісних відносин між державою та суспільством – суб'єктом та об'єктом державного управління. Тому спроби будувати економіку незалежної держави управлінськими підходами минулого й за допомогою лише структур державного управління ще більше загострюватиме соціально-економічну ситуацію в Україні [1, с. 8 – 9].

Нестабільність у питаннях соціально-економічного розвитку держави громадські активісти пов'язують також із корупцією у вищих ешелонах влади, що стала загрожувати національній безпеці України. Масштаби криміналізації та корумпованості в українських реаліях, зазначає В. Руснак, досягли критичної межі, завдаючи шкоди системі державного управління, що призвело до негативних наслідків:

- падіння авторитету держави і владних структур;
- затримки розвитку національної економіки;
- погіршення інвестиційної привабливості;
- масової еміграції громадян за межі України [6].

За оцінкою аналітиків, наявність таких негативних наслідків вказує на те, що всі інституції та відомчі структури держави діють неефективно і не на підтримку та створення сприятливих умов життя для конкретного громадянина. Старіння населення і зростання кількості мігрантів призведе до того, що країна може перетворитися на країну чиновників, літніх людей і мігрантів [7, с. 87]. Стосовно того, яким чином можна змінити суспільну думку про корупцію, В. Руснак вважає, що без добросовісного, правосвідомого й активного громадянського суспільства цю проблему не розв'язати. Адже будь-які злочини чи корупційні діяння здійснюються двічі, спочатку в головах людей, а потім на практиці. Тому важливим завданням на шляху до очищення суспільства, на думку В. Руснака, є налагодження діалогу та співпраці між громадянами і владою [6].

На думку автора публікації, нагромаджені протягом тривалого часу проблеми в економічній сфері, безвідповідальність посадових осіб за наслідки їхньої діяльності в економічному секторі, різке падіння гривні, фактична бездіяльність уповноважених державою органів у питаннях стабілізації курсу гривні та економічних процесів, бюрократизм на місцях, байдужість працівників структур державного управління до запитів мешканців населених пунктів і, відповідно, посилення недовіри громадян до владних інституцій є наслідками відсутності своєчасного реагування на рівень управлінських взаємовідносин держави та суспільства в Україні [1, с. 8]. Адже треба

погодитися з тим, що сучасне управління державою дедалі наполегливіше вимагає використання колективного розуму для вироблення і прийняття рішень, а також позитивних аспектів колективного свідомого. При цьому, на думку дослідників, не слід грати на колективному несвідомому і низинному інстинкті, намагаючись тим самим підлаштувати всіх під себе [7, с. 72]. Історія доводить, що такі процеси закінчуються не на користь авторитарних форм управління. Ситуація в Україні є тому яскравим підтвердженням. Органам влади необхідно нарешті усвідомити, що із суспільством треба мати тісні взаємовідносини і не намагатися з позиції сили або в інший спосіб підлаштувати його під себе. Для того щоб уникнути таких намагань, слід сконцентрувати зусилля держави та суспільства на створенні нових політичних інститутів, які сприятимуть розвитку тісних взаємовідносин між суб'єктом та об'єктом державного управління.

У контексті цього питання А. Чернишов зауважує, що відсутність справжніх політичних інститутів призводить до домінування в соціальному просторі не законів, принципів і професійних якостей, а настанов «телефонного права» і звичок на кшталт, що «у нас за все сплачено». Унаслідок цього на поверхню виходить не активне і всенародне обговорення магістральних шляхів розвитку суспільства, а кланові чвари. Клановий, закритий характер влади, який доводиться спостерігати останніми роками, призвів до розростання бюрократичних проявів та знищення кволих паростків демократії. Виявилось також, що «бюрократична корпорація» стурбована лише тим, як їй продовжити своє існування, зберігаючи ще на певний, бажано якомога більш тривалий час свій статус-кво. При цьому чиновники у владних інститутах ставлять себе вище за закон і певні ціннісні орієнтації, проповідовані суспільством, а правляча група, як зазначає у своїй книзі «Порнократія» відомий письменник Ю. Поляков, у свій час на зміну номенклатурного чиновника звела номенклатурного мільярдера, призначуваного за тим же дружнім, сімейним і клановим міркуванням [7, с. 83]. Це дозволило корупціонерам ще більше укоренитися в структурах державного управління. Однак суспільство також має нести відповідальність за ситуацію у сфері державного управління, адже шляхом виборів воно дає право на управління державою особам, які, як виявилось, не мають нічого спільного з такими поняттями, як честь і справедливість. Сповідуючи лише на словах благо для народу, а на практиці використовуючи принцип призначення у владні інституції за особистою відданістю і партійними квотами, своїми діями вони довели суспільство до необхідності перезавантаження державної влади в Україні.

Після проведення позачергової виборчої кампанії у 2014 р.,

призначення посадових осіб у владні інституції відбулося за наявної системи державного управління, яка навіть структурно не зазнала суттєвих змін. Таким чином, навіть після перезавантаження влади застарілу систему державного управління так і не вдалося змінити. Окрім того, в основу стратегії подальшого розвитку не закладено положення про доцільність налагодження тісних управлінських взаємовідносин між суб'єктом та об'єктом державного управління, а головне, що до цього процесу із самого початку не залучено суспільство в особі територіальних громад. З урахуванням зазначеного вище можна дійти висновку, що спрацював у черговий раз хибний підхід до розв'язання нагальних проблем у сфері державного управління, який полягає в тому, що пріоритет у вирішенні питань загальнодержавного значення надається лише суб'єкту державного управління, а до вимог суспільства в особі територіальних громад так і не намагаються прислухатися.

З метою визначення шляхів розв'язання зазначених вище проблем вважаємо, що найпершим кроком має стати налагодження тісних взаємовідносин між державою та суспільством за допомогою структур публічного управління – громадських рад, створених безпосередньо мешканцями населених пунктів [2, с. 332 – 333]. Адже суспільство, відсторонене від процесів державотворення і управління, перегорюється на пасивний елемент системи державного управління, який нездатний протистояти корупційним проявам у владних інститутах. Для того щоб цього не сталося, необхідно на державному рівні зробити все можливе у правовому й організаційному плані та вжити заходів для запровадження механізму тісних відносин між суб'єктом та об'єктом державного управління. Зокрема, з метою економічної стабілізації в Україні пропонувалося створити державні агентства сприяння розвитку громад, а для розв'язання нагальних проблем на рівні територіальних громад залучити до цього процесу структури публічного управління – громадські ради.

Проте на державному рівні обрана інша стратегія, у якій, окрім констатації проблем і шляхів їх розв'язання, зокрема за рахунок скорочення апарату державного управління, не врахували питання, що стосуються матеріальної основи і кадрового забезпечення. Так, не враховано, що без власності територіальних громад – громадської власності, без професійного кадрового потенціалу, здатного працювати в нових умовах, без створення нових структур публічного управління провести реформи в Україні буде проблематично. Адже які б організаційно-правові заходи не пропонувалися, без першочергового вирішення цих питань і закріплення результату шляхом утворення самодостатніх територіальних громад марно розраховувати на позитивний результат в економіці України. Слід

також зазначити, що без залучення територіальних громад до процесу державотворення, безпідставно покладати надії на формування громадянського суспільства, яке має стати тією силою, що виведе українську державу на новий етап розвитку [1, с. 9]. Інакше, за словами А. Чернишова, нас накриє хвиля монопольного глобального цунамі, а острівці цивілізації, що не встигли з'єднатися у великий єдиний материк, не зможуть вціліти. На переконання дослідника, вертикаль влади управління повинна з'єднуватися з горизонтальною ініціатив, що йдуть від людей, а не так, коли вертикаль намагається дотягнутися до селищної ради в маленькому селі, а самоврядування залишається лише на папері. Тому, на думку А. Чернишова, має бути створена єдина система взаємовпливу і функціонування вертикалі і горизонталі. Адже система, складена з одного лише сегмента, недовговічна, а отже, у масштабному плані нежиттєздатна [7, с. 99 – 100]. Для того щоб система не стала такою, на нашу думку, необхідно діяти у двох основних напрямках: активно підтримувати новачки в державному управлінні й одночасно розвивати громадівське управління. При цьому слід уникати надмірної уваги лише до одного з напрямків, а також не розвивати один із них за рахунок іншого. Інакше про розвиток державотворення не може йти мова, адже одному з основних напрямків буде наданий пріоритет, а інший забезпечуватимуть за залишковим принципом. Таке ставлення затягуватиме процес налагодження партнерських взаємовідносин між суб'єктом та об'єктом державного управління і створення належних умов для розвинутого місцевого самоврядування.

Треба погодитися з А. Чернишовим, що перехід суспільства на режим самоврядування не означає ослаблення внутрішньої пружини механізму розвитку, який пов'язує владу і суспільство між собою. Безумовно, виникне питання: чому зараз існує таке становище? Відповідь полягає в тому, що замість «горизонталі» влади все виявилось жорстко регламентовано «вертикаллю влади», яка, у свою чергу, за словами вченого-економіста М. Делягіна, перетворилася на «вертикаль корупції». Коли все управління тримається на корупційній схемі керування всім національним господарством, намагання висмикнути «глиняні підпори» призведе лише до розвалу. Раніше країну, незалежно від царя й вельмож, від суспільного ладу та ідеології, тримала громада, місцеве співтовариство, яке було її горизонтальною основою. Вертикаль влади, будучи стовпою всієї держави, тим не менш, не підміняла й не могла замінити в системному плані горизонтальний місцевий рівень життя людей. Однак на сучасному етапі розвитку в деяких посадових осіб існує бажання все приватне життя людей прибрати до своїх рук і керувати з єдиного центру [7, с. 237 – 238]. На нашу думку, такі намагання заважатимуть процесу

налагодження тісних управлінських взаємовідносин між державою та суспільством, але водночас це стає своєрідною перевіркою на предмет прозорості намірів щодо спільних дій у розвитку державного та громадівського управління. У разі якщо держава не готова до таких кроків, а суспільство не усвідомлює такої доцільності, з позиції управлінського аспекту не має сенсу наполягати на його прискоренні. Адже сутність управлінських взаємовідносин полягає в тому, наскільки об'єкт державного управління прагне, а суб'єкт державного управління адекватно здатний до взаємообумовленої форми партнерських взаємовідносин за допомогою структур публічного управління [2, с. 358].

З огляду на зазначені обставини, слід визначитися з поняттям, що таке принципова і відповідальна позиція суспільства та держави. Відповідальним і вільним, на думку А. Чернишова, є суспільство, яке саме формує для влади напрями розвитку, бере безпосередню участь у його реалізації і контролює цей процес. На відміну від того, як це відбувається зараз, коли влада через вказівки задає суспільству вектор розвитку, а суспільство чинить опір. І не тому, що не хоче йти далі, а тому, що не сприймає вказівок, які йому нав'язують та спускають «зверху» для бездумного виконання [7, с. 66]. У контексті зазначеної принципова позиція держави проявить себе в тому, як вона відреагує на контроль із боку суспільства і відповідально поставиться до визначеного суспільством напрямку руху. В ідеальному варіанті держава має прислухатися до суспільства і за його допомогою розпочати процес налагодження партнерських взаємовідносин між структурами державного управління та структурами публічного управління, створеними безпосередньо мешканцями населених пунктів. При цьому важливо, щоб і суспільство, і держава спільно дійшли згоди не лише стосовно стратегії подальшого розвитку та механізму реалізації реформ, а й чітко визначилися з виконавцями.

Існуюче становище у сфері державного управління та місцевого самоврядування в Україні члени територіальних громад усе частіше пов'язують із відсутністю професійних управлінців на місцевому, регіональному і державному рівнях. Якщо декілька років тому громадяни України пов'язували економічну ситуацію в країні з неспроможністю уряду вирішувати нагальні питання, а складну політичну ситуацію – з керівництвом держави, яке виявлялося нездатним розв'язати наявні проблеми та прислухатися до суспільства щодо вектору подальшого розвитку, то сьогодні ті самі громадяни починають усвідомлювати доцільність залучення професійних управлінців для розв'язання нагальних проблем (і не лише в економічній сфері). Безумовно, у частині осмислення суспільством цього питання є позитивний момент, однак поки відбувався процес

усвідомлення громадянами України такої необхідності, виникла нова проблема – звідки взяти необхідну кількість професіоналів, які були б детально обізнані в питаннях взаємовідносин держави та суспільства в управлінні.

Замість того щоб глибоко замислитися над розв'язанням цієї проблеми, у заявах політиків та у виступах керівників органів виконавчої влади протягом останніх місяців ідеться про необхідність кардинального оновлення кадрового потенціалу в Україні та навіть залучення іноземних громадян у структури державного управління. При цьому деякі з них вважають, що за рахунок децентралізації та реформ, що пов'язують зі значним скороченням структур управління та державних службовців, можна створити належні умови для ефективного функціонування державної служби. Проте практика доводить, що скорочення заради скорочення не призводило до позитивних результатів в Україні, а навпаки – посилювало негативну ситуацію як у суспільстві, так і у сфері державного управління.

Ініціатори реформ сподіваються, що за рахунок скорочення державних службовців можна підвищити рівень заробітної плати тим, хто залишиться, а також оптимізувати структури державного управління. Водночас політики та керівники органів виконавчої влади не пропонують конкретні заходи щодо залучення вивільнених осіб в інші структури управління. Із цього можна зробити висновок, що вони не замислюються над тим, що буде з людьми, які залишаться без роботи і, головне, без засобів для існування їхніх сімей, а також не розглядають їх потенціал у перспективі, хоча ці «вивільнені особи» мають необхідні навички в управлінні, а для їхньої перепідготовки не потрібно значних витрат часу і коштів. Приймаючи рішення щодо значного скорочення структур управління та державних службовців, ініціатори реформ до кінця не усвідомлюють масштабів фінансових затрат та організаційних заходів, а також затрат на усунення негативних наслідків таких реформ.

Провести чергову реформу державного управління на таких засадах не складно, але так реформа нічого не змінить у самій системі державного управління, яка майже не зазнала змін з часів розпаду СРСР, і, відповідно, система не стане функціонувати краще. Реформа, в основу якої закладено лише скорочення персоналу управління, не надасть очікуваних результатів і через певний проміжок часу, як це вже неодноразово відбувалося, кількість державних службовців збільшиться. Адже в основу цієї реформи не закладений пошук шляхів для налагодження тісних взаємовідносин між державою та суспільством в управлінні, а також не пропонується стратегія щодо подальшого розвитку держави на засадах поєднання державного та громадського управління.

В основу нової стратегії розвитку країни має бути закладений

принцип підготовки управлінців, детально обізнаних з питань державного та громадського управління і здатних створити умови для формування громадянського суспільства в Україні. Однак це не означає, що такий процес відбудеться швидко, на що так сподіваються ініціатори швидких реформ, а навпаки, він розтягнеться на період, який дозволить виховати управлінців на споконвічних традиціях добра, чесності і справедливості та розпочати процес виховання українського суспільства. За інших умов українське суспільство автоматично не стане громадянським, які б реформи не проводилися.

Питання, яким чином проводити навчання і виховувати управлінців, є не менш складним в умовах, коли вищі навчальні заклади не готові до впровадження нових дисциплін, у тому числі з огляду на скорочення навчальних годин. Звісно, у таких умовах очікувати на підготовку достатньої кількості управлінців для потреб держави не доводиться. Тому розв'язання цієї проблеми буде багато в чому залежати від розуміння такої необхідності членами територіальних громад, а також своєчасного реагування на потреби суспільства з боку держави.

Серед науковців існує думка, що у вищих навчальних закладах майбутніх управлінців мають готувати висококваліфіковані спеціалісти, яких, у свою чергу, підготували досвідчені управлінці. Такій характеристиці відповідають керівництво та викладачі Дніпропетровського регіонального інституту державного управління при Президенті України, а також Хмельницького університету управління та права, які не зволікають із запровадженням нових дисциплін для підготовки кадрового потенціалу країни. Так, 24 жовтня 2014 р. у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління при Президенті України відбувся перший випуск слухачів, які пройшли навчання за програмою «Взаємовідносини держави та суспільства». Випускники, які отримали знання з нової тематики, мають не лише виправдати покладені на них сподівання в частині розуміння необхідності налагодження тісних управлінських взаємовідносин між державою та суспільством, а й стати новою плеядою управлінців.

Під час проведення занять був застосований оригінальний підхід для засвоювання навчального матеріалу, який полягає в тому, що на заняттях слухачі не лише детально ознайомлюються з базовими основами взаємовідносин між суб'єктом та об'єктом державного управління, а й у результаті проведених семінарських і практичних занять мають змогу розкрити своє розуміння подальшого розвитку держави та суспільства в Україні з позиції управлінського аспекту. У зв'язку з цим слід акцентувати увагу на необхідності перегляду існуючих підходів до засвоювання слухачами навчального матеріалу,

вдосконалення програм у вищих навчальних закладах та доцільність впровадження нової дисципліни «Взаємовідносини держави та суспільства в управлінні». Зазначені питання обговорювалися під час зустрічі зі слухачами Дніпропетровського і Харківського регіональних інститутів державного управління при Президентіві України, які позитивно поставилися до впровадження нової дисципліни, а також підтвердили необхідність періодичної перепідготовки управлінців для отримання нових знань із цієї тематики.

Таким чином, для подальшого розвитку України мають бути створені відповідні матеріальні умови, а також підготовлено управлінців нової формації, спроможних забезпечити реалізацію організаційно-правових заходів у нових економічних умовах. Під час виконання своїх обов'язків такі управлінці використовуватимуть переважно вітчизняний досвід з елементами кращого світового незалежно від часу і персоналій. Вони не стануть нарікати на необхідності вдосконалення або загалом реанімації застарілої системи державного управління, а своїми діями намагатимуться створити принципово нову систему управління з новими елементами, функціями, метою та завданнями.

Безумовно, позбутися одразу всіх елементів застарілої системи державного управління в Україні неможливо, але й затягувати цей процес ми не маємо права. Адже враховуючи умови, у яких опинилася Україна, немає часу на фіксацію проблем, а тим більше на затягування процесу налагодження тісних взаємовідносин між державою та суспільством в управлінні. Україна стоїть перед вибором: рухатися далі на засадах принципово нових управлінських взаємовідносин між державою та суспільством і створити нову систему управління, або залишитися зі старою системою державного управління і проблемами, які з кожним днем нагромаджуються.

Затягування процесу оновлення системи управління призведе до виникнення системних проблем, які паралізують роботу органів державного управління і місцевого самоврядування. Шляхом застосування примітивних заходів у застарілій системі державного управління цього не уникнути. Тому потрібно обрати перший із двох зазначених вище напрямів і на порядок денний винести питання про громадсько-державне управління в Україні.

Список використаних джерел

1. **Алексєєв В. М.** На часі нові підходи до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців / В. М. Алексєєв // Теорія та практика держ. служби : матеріали наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 12 груд. 2014 р. / за заг. ред. С. М. Сербьогіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. – С. 8 – 12.
2. **Алексєєв В. М.** Теоретичні засади взаємовідносин держави та

суспільства в управлінні : монографія / В. М. Алексєєв. – Чернівці : Технодруку, 2012. – 392 с.

3. **Госстат** ВВП уже упал на 5,1 % // Вести. – 2014. – 19 нояб. / № 211(373).
4. **На ТЭС** осталось угля на 10 суток // Вести. – 2014. – 9 дек. / № 225(387).
5. **Новак А.** Втрачено момент для здійснення економічних реформ / А. Новак // Галичина. – 2014. – 9 серп. / № 118(4871).
6. **Руснак В.** Корупція як загроза національній безпеці / В. Руснак // Свобода слова. – 2014. – 23 жовт. / № 49(694).
7. **Чернышов А. Г.** Цена будущего. Тем, кто хочет (вы)жить... / А. Г. Чернышов. – М. : Алгоритм, 2013. – 352 с.
8. **Шавалюк Л.** Похмурі перспективи боргової ями / Л. Шавалюк // Україн. тиждень. – 2014. – № 48. – С. 14 – 15.

List of references

1. **Aleksieiev V. M.** Na chasi novi pidkhody do pidhotovky, perepidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtiv / V. M. Aleksieiev // Teoriia ta praktyka derzh. sluzhby : materialy nauk.-prakt. konf., Dnipropetrovsk, 12 hrud. 2014 r. / za zah. red. S. M. Serohina. – D. : DRIDU NADU, 2014. – S. 8 – 12.
2. **Aleksieiev V. M.** Teoretychni zasady vzaiemovidnosyn derzhavy ta suspilstva v upravlinni : monohrafiia / V. M. Aleksieiev. – Chernivtsi : Tekhnodruk, 2012. – 392 s.
3. **Gosstat** VVPuzhe upal na 5,1 % // Vesti. – 2014. – 19 noyab. / № 211(373).
4. **Na TES** ostalos uglya na 10 sutok // Vesti. – 2014. – 9 dek. / № 225(387).
5. **Novak A.** Vtracheno moment dlia zdiisnennia ekonomichnykh reform / A. Novak // Halychyna. – 2014. – 9 serp. / № 118(4871).
6. **Rusnak V.** Koruptsiia yak zahroza natsionalnii bezpetsi / V. Rusnak // Svoboda slova. – 2014. – 23 zhovt. / № 49(694).
7. **Chernyishov A. G.** Tsena budushego. Tem, kto hochet (vyi)zhit... / A. G. Chernyishov. – M. : Algoritm, 2013. – 352 s.
8. **Shavaliuk L.** Pokhmuri perspektyvy borhovoivoi yamy / L. Shavaliuk // Ukrain. tyzhden. – 2014. – № 48. – S. 14 – 15.

Надійшла до редколегії 11.03.15